

Pokora – zdroj radosti

Pokora je jedným zo základných kameňov autentického kresťanského života, pretože práve v nej „prebýva dobročinná láska“. Niekoľko zamyslení nad touto kľúčovou kresťanskou čnosťou.

17.06.2014

„Boha nikto nikdy nevidel,"[1] hovorí nám Sväté Písmo. Počas nášho prebývania na tejto zemi sa nám nedostáva žiadneho priameho poznania Božskej Podstaty. Medzi

nami a Bohom existuje nekonečná vzdialenosť. Iba On, prispôbením sa našej ľudskej prirodzenosti, bol schopný preklenúť túto priepasť prostredníctvom Božského zjavenia. Takto sa nám najskôr prejavil prostredníctvom stvorenstva, potom cez dlhé dejiny Izraela, ďalej v slovách prorokov, a nakoniec prostredníctvom svojho vlastného Syna, ktorý je konečným, komplexným a definitívnym zjavením: prejavením sa Boha voči nám: „Kto vidí mňa, vidí Otca.”[2]

Aká je to len úžasná udalosť, keď sa Boh stáva človekom! Teraz máme Boha, ktorý v Kristovi vidí nás a dovoľuje nám vidieť seba. Počúva nás, a dovoľuje nám, aby sme ho počúvali. Dotýka sa nás a dovoľuje nám dotýkať sa ho. Znižuje sa na úroveň ľudskej prirodzenosti a prostredníctvom našich ľudských zmyslov nás povoláva k dôvernosti svojej lásky, k svätosti. Bázeň pred

Vtelením Slova nás pomkýna, aby sme s úctou kontemplovali každý Kristov skutok, každé jeho slovo. A keď tak robíme, jasne pritom vidíme, že celý Kristov život od narodenia až po smrť na kríži, sa nesie v duchu pokory. „On, hoci má božskú prirodzenosť, nepridržižal sa svojej rovnosti s Bohom,

ale zriekol sa seba samého, vzal si prirodzenosť sluhu, stal sa podobný ľuďom; a podľa vonkajšieho zjavu bol pokladaný za človeka. Uponížil sa, stal sa poslušným až na smrť, až na smrť na kríži.“[3]

Pokora je miestom, kde prebýva dobročinná láska

Posolstvo o tom ako nás Boh veľmi miluje, k nám prichádza prostredníctvom poníženia sa jeho Syna. Pokora je zásadnou charakteristickou črtou, jedným zo základných kameňov autentického kresťanského života, pretože je

miestom, kde prebýva dobročinná láska. Ako prízvukoval svätý Augustín: „Ak sa ma spýtate na najzákladnejší prvok v učení a morálke Ježiša Krista, odpoviem vám: na prvom mieste je to pokora, na druhom mieste pokora, a na treťom mieste pokora.“[4] V pokore Vteleného Slova vidíme veľkosť Božej lásky voči nám, ale aj kráľovskú cestu, ktorá vedie k plnosti tejto lásky.

Kresťanský život spočíva v stotožňovaní sa s Ježišom Kristom. V miere, akej sme s ním spojený, vstupujeme aj do spoločenstvo so živým Bohom, zdrojom všetkej lásky, a stávame sa schopnými milovať iných tou istou láskou.[5] A tak kresťan chápe, že „poníženia, znášané s láskou, sa stávajú sladkými a príjemnými, sú požehnaním od Boha.“[6] Keď takýmto spôsobom prijímame poníženie, otvárame sa tým voči všetkým bohatstvám

nadprirodzeného života, a môžeme zvoľať spolu so svätým Pavlom: „A vôbec všetko pokladám za stratu pre vznešenosť poznania Krista Ježiša, môjho Pána. Preň som všetko stratil a pokladám za odpadky, aby som získal Krista.“[7]

Príčiny nepokoja

V príkrom kontraste k hľbokej, vnútornej radosti, prameniacej z pokory, je pýcha, ktorá v nás plodí len nepokoj a nespokojnosť. Pýcha vedie človeka k tomu, aby všetko sústreďoval len okolo svojho vlastného ega, aby posudzoval veci zo subjektívneho pohľadu – či je niečo príjemné, alebo nie, či mu to poskytuje nejaké výhody, alebo si to vyžaduje nejaké úsilie...Človek pritom prehliada, či niečo je dobré samo osebe, alebo dobré pre iných ľudí. Tento egocentrický prístup navádza človeka, aby posudzoval správanie a myšlienky iných ľudí

podľa svojich vlastných kritérií, pričom viac či menej otvorene túži po tom, aby sa ostatní správali tak, ako si to on želá. Tu možno nájsť vysvetlenie, prečo pyšný človek vybuchne, keď má pocit, že ostatní mu nevenujú dostatočnú pozornosť. Alebo zosmutnie, keď jeho vlastné chyby a omyly vyjadú najavo, alebo keď vidí, že iní ľudia majú väčšie talenty a schopnosti ako on.

Človek, ktorého sa zmocňuje pýcha, aj keď by na prvý pohľad mohol viesť úspešný život, je veľmi často nervózny. Čo mu ešte chýba, aby bol naozaj šťastný? Zdanlivo nič, veď má všetko, čo si zažela. V skutočnosti mu však chýba všetko, pretože stratil víziu toho najpodstatnejšieho: schopnosti dávať sa iným. Jeho vlastné správanie mu sťažuje nachádzať to opravdivé šťastie. Zakladateľ Opus Dei to povedal takto: „Ak zažívaš ťažké časy a tvoja duša je plná nepokoja, je to tak preto, lebo

priveľa myslíš na seba samého...Syn môj, ak sústreďuješ všetko len okolo seba, nielenže kráčaš tou nesprávnou cestou, ale pripravíš sa aj o to kresťanské šťastie, ktoré by sa mal mať v tomto pozemskom živote." [8]

Pýcha je vždy istou ozvenou prvej vzbury dedičného hriechu, ktorým si človek chcel privlastniť Božie postavenie. Dôsledkom pádu našich prvotných predkov bola strata priateľstva s naším Stvoriteľom a strata harmónie v našom vnútri. Pyšný človek natoľko dôveruje svojim vlastným silám, že zabúda na to, že ľudská prirodzenosť potrebuje vykúpenie. A potom nielen fyzické choroby, ale aj všetky naše nevyhnutné obmedzenia, chyby, nedostatky, dokážu takéhoto človeka vyviesť z miery a dokonca ho môžu aj pripraviť o nádej. Je fixne naviazaný na svoje preferencie, názory, a už viac nedokáže pozitívne oceniť postoje, ktoré sa líšia od jeho

postojov. Potom len ťažko dokáže riešiť svoje vlastné, vnútorné konflikty, a často si neporozumie s inými ľuďmi. Táto neochota porozumieť tomu, čo chcú iní, ho môže viesť až k stavu, že odmieta aj Božiu vôľu. Celkom poľahky presviedča seba samého, že Boh by predsa od neho nepožadoval niečo, čo on nie je ochotný dať. Dokonca aj samotný fakt, že je len stvorením, závislým od Boha, sa pre neho stáva zdrojom odporu.

Pokora priťahuje iných

Na rozdiel od toho, pokorný človek nachádza v Božej sláve zdroj radosti, jediný prameň opravdivej radosti. Zoči-voči Bohu objavuje pokorný človek svoje obmedzenia, svoju malosť, svoju skutočnú podstatu stvorenstva. Ani zďaleka ho to však nevedie k nejakému smútku či frustrácii, takéto uvedomenie si svojho postavenia je pre neho

zdrojom veľkej radosti. Pokora je svetlo, ktoré pomáha človeku objavovať veľkosť svojej vlastnej identity, osoby, bytosti schopnej dialógu so svojím Stvoriteľom, pomáha mu prijať svoju vlastnú závislosť na ňom s úplnou slobodou.

Poznanie, že absolútna Bytosť je osobným Bohom nekonečnej dokonalosti, ktorý nás stvoril, udržiava našu existenciu a zjavuje sa nám s ľudskou tvárou Ježiša Krista, naplňa dušu pokorného človeka veľkým šťastím. Pokorný človek nachádza v kráse stvorených vecí odraz veľkorysej Božej lásky, a chce sa o toto poznanie podeliť aj s ostatnými.

Veľmi odlišné sú aj reakcie pyšného a pokorného človeka voči Božiemu povolaniu. Pyšný človek sa skrýva za falošnú pokoru, tvrdiac, že má len málo talentu, pretože sa nechce vzdať sveta, ktorý si pre seba

vystaval. Na druhej strane pokorného človeka neodrádza predstava, že nie je hoden dosiahnuť svätosť. Pozvanie vstúpiť do spoločenstva s Bohom, aj keď znamená zásah do jeho života, mu prináša veľkú radosť.

Na príklade svätcov môžeme vidieť, že tí, ktorí sa usilujú získať skutočnú pokoru, si tiež budujú osobnosť, ktorá priťahuje iných ľudí. Svojím každodenným správaním vytvárajú okolo seba atmosféru pokoja a radosti, pretože dokážu oceniť hodnotu iných ľudí a preukazovať im úctu. Či už v rozhovoroch, v rodinnom živote, v kontaktoch s kolegami a priateľmi, všade dokážu pochopiť ale aj odpustiť. Snažia sa pomáhať, snažia sa s každým dobre vychádzať. Uvedomujú si, koľko toho dlžia ľuďom vo svojom okolí, a nepotrebujú sa domáhať len svojich práv a výsad. Ľudia v ich okolí potom pocítia tú lásku k Bohu, ktorá

peniká život pokorného človeka. Pokorní ľudia tak vzbudzujú dôveru, ich okolie sa nemusí potom cítiť posudzované, ale skôr milované.

Znovu sa učiť pokore

Príčinou nášho nepokoja a pesimizmu je často práve to, že sa príliš zameriavame na svoje ego. „Prečo vlastne my ľudia prepadáme smútku? Pretože sa náš život nevyvíja tak, ako sme to osobne očakávali, a vynárajú sa prekážky, ktoré nám bránia alebo aspoň sťažujú spokojne robiť to, čo sme si predsavzali.“[9]

Faktom je, že ťažkosti života, či už naše, alebo ťažkosti ľudí v našom prostredí, môžu byť dôvodom pre smútok v srdci. To isté platí aj vtedy, keď naše chyby a nedokonalosti sa dostávajú na svetlo sveta, vrátane aj takých, o ktorých sme si mysleli, že sme sa ich už dávno zbavili. Niekedy zasa musíme akceptovať neúspech v

profesionálnej oblasti, alebo v apoštoláte, kde sme už dlhší čas vyvíjali veľké úsilie. Vzbura sa dokáže v človeku nahromadiť aj vtedy, keď je vystavený okolnostiam a udalostiam, ktoré mu spôsobujú utrpenie.

Práve v týchto chvíľach, ale aj kedykoľvek inokedy, si potrebujeme obnoviť predsavzatie, ktoré radil Don Álvaro v jednom zo svojich listov: „začínať znovu, znovu sa učiť pokore“.[10] Musíme prosiť nášho Pána o pokoru, o jeho pokoru, musíme sa tiež utiekať k našej Matke. „Podťe ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení, a ja vás posilním. Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom; a nájdete odpočinok pre svoju dušu. Moje jarmo je príjemné a moje bremeno ľahké.“[11] Zamilovaná duša sa každý deň učí byť pokornou v modlitbe.

„Modlitba je pokora človeka, ktorý uznáva svoju hlbokú úbohosť a veľkosť Boha. K nemu sa obracia a uctieva Ho tak, že všetko očakáva od Neho, a nič od seba samého." [12]
Stratený pokoj nemôžeme znovu nadobudnúť tým, že sa budeme neustále zaoberať vecami, ktoré sa nám prihodili, ale tým, že odložíme svoje starosti a obrátíme sa ku Kristovi.

„Alma, calma"[13]— s plným odhodlaním a s pokojom. Svätý Josemaría rád opakoval tieto slová, ktoré sumarizujú celkový plán človeka, ktorý spoliehajúc sa na Božiu milosť čelí všetkým problémom s rezolútnym odhodlaním a prezieravosťou. Keď sa budeme snažiť žiť takýmto štýlom, slová sv. Josemaríu sa v našom živote stanú realitou: „Ani všetky tie neúspechy, ktoré sme tak často zažili, nás nikdy neoberajú o radosť a pokoj. Zakúsili sme, ako Boh dokáže vyťažiť

sladkosť – sladký med – zo suchej skaly ťažkostí: zo skaly ich sýtil medom (Ž 81:17)."[14]

Naša Matka, svätá Panna Mária, nám pripomína, že ak chceme byť blízko k Bohu, musíme byť pokorní. Naša Matka je vzorom radosti práve preto, lebo je vzorom pokory. "Velebí moja duša Pána a môj duch jasá v Bohu, mojom Spasiteľovi, lebo zhliadol na poníženosť svojej služobnice."[15]

1. Jn 1:18.

2. Jn 14:9.

3. Flp 2:6-8.

4. Svätý Augustín, List 118,22

5. Pozri. Rim 5:5.

6. Sv. Josemaría, Poznámky zo stretnutia 25. decembra 1973.

7. Flp 3:8-9.

8. Svätý Josemaría, Poznámky z meditácie 25. decembra 1972.
9. Sv. Josemaría, Boží priatelia, č. 108.
10. Don Álvaro, List z 1. mája 1990.
11. Mt 11: 28-30.
12. Sv. Josemaría, Brázda, č. 259.
13. Sv. Josemaría, Poznámky zo stretnutia 9. novembra 1972.
14. Sv. Josemaría, List z 29. septembra 1957, č. 4.
15. Lk 1:46-48.